

REPUBLIKA SLOVENIJA USTAVNO SODIŠČE

Odklonilno ločeno mnenje sodnika Krivica

Proti sklepu o ustavitvi postopka, začetega z zahtevo Varuha človekovih pravic, nisem glasoval zato, ker bi bil trdno prepričan, da je taka odločitev napačna, ampak zato, ker nisem bil prepričan, da je pravilna. V dvomu sem torej glasoval proti takojšnji, morda preuranjeni ustavitvi postopka. Ker je sporno procesno vprašanje (ali Varuh res izgubi legitimacijo za izpodbijanje nekega zakona, če je bila medtem posamična zadeva, v zvezi s katero je postopek na Ustavnem sodišču sprožil, za njegovo stranko že ugodno rešena pred rednim sodiščem) nedvomno pomembno za nadaljnje možne tovrstne primere in ker zakonska ureditev tega vprašanja nikakor ni povsem jasna in nedvoumna, sem se zavzemal za to, da bi pred odločitvijo pozvali Varuha, naj sam pove, ali ne glede na uspeh "njegove" stranke pred rednim sodiščem želi, da se postopek pred Ustavnim sodiščem nadaljuje - in, če to želi, kako utemeljuje svojo legitimiranost za vztrajanje pri zahtevi.

Po 23. členu Zakona o Ustavnem sodišču (ZUstS) so sodišče, državni tožilec, Banka Slovenije in Računsko sodišče legitimirani za vložitev zahteve pred Ustavnim sodiščem, "če nastane vprašanje ustavnosti in zakonitosti v zvezi s postopki, ki jih vodijo". Že tu je zakonska dikcija nejasna: če bi bilo napisano "v postopkih" (ne: v zvezi s postopki), bi bilo precej bolj jasno (povsem pa še takrat ne), da v primeru prenehanja takega postopka iz kakršnegakoli razloga omenjena legitimacija najbrž odpade, preneha. Celo ob sedanjki dikciji v prid take razlage najbrž govori narava omenjenih državnih organov, njihovo delovanje izključno v formaliziranih individualnih postopkih - čeprav ta argument morda za Banko Slovenije in za Računsko sodišče že ne velja več v celoti.

Še manj pa ta argument velja za Varuha človekovih pravic. Tudi zanj 23. člen ZUstS podobno določa, da lahko vloži zahtevo na Ustavno sodišče "v zvezi s posamično zadevo, ki jo obravnava".

Jezikovna razlaga določbe tudi tu govori v prid njenega širšega razumevanja: ni rečeno npr. "v okviru reševanja posamične zadeve", ampak "v zvezi z njo". Toda če vsaj pri sodiščih in državnih tožilcih logična in sistematična razlaga morda peljeta v drugo smer (v smer omejevanja legitimacije izključno na obravnavano zadevo samo), pa pri Varuhu po mojem mnenju tudi logična in sistematična razlaga analogne določbe jezikovno razlago prej potrjujeta kot zavračata. Pri tem mislim na upoštevanje narave organa, za katerega gre - na njegovo mesto v pravnem sistemu, v sistemu varstva človekovih pravic.

Gre za vprašanje, ali je Varuha človekovih pravic treba razumeti izključno kot organ, ki naj pri uresničevanju človekovih pravic pomaga le neposredno prizadetim posameznikom in to izključno znotraj že nastalih spornih primerov, ki jih rešujejo (ali bi jih morali reševati) pristojni državni organi - ali pa je njegovo vlogo treba razumeti hkrati tudi širše, tudi v smislu preventivnega, instruktivnega, v nekem smislu celo kontrolnega delovanja. Zakon o Varuhu človekovih pravic na gornje vprašanje sicer ne daje izrecnega odgovora, mislim pa, da nekatere njegove določbe vendarle kažejo na to širše razumevanje vloge tega organa.

Člen 9 tega zakona v prvem odstavku npr. določa, da lahko "pobudo za začetek postopka pri Varuhu" da vsak prizadeti in da Varuh lahko začne postopek tudi na lastno pobudo, nato pa drugi odstavek temu dodaja: "Varuh lahko obravnava tudi širša vprašanja, ki so pomembna za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter za pravno varnost državljanov v Republiki Sloveniji." Člen 45 istega zakona pa v prvem odstavku določa: "Varuh lahko daje Državnemu zboru in Vladi pobude za spremembe zakonov in drugih pravnih aktov iz njune pristojnosti."

Vsekakor menim, da to načelno vprašanje v tej fazi njegove raziskanosti še ni bilo zrelo za odločitev in da bi bilo pred njo treba pridobiti vsaj še mnenje samega Varuha človekovih pravic, morda pa (v skladu z določbami 28. člena ZUstS) tudi mnenje zakonodajalca.

Matevž Krivic